

Velmenende kompromiss eller knusende nederlag?

Uttalelse fra EFTA-domstolen sår tvil om fremtiden for den norske allmenngjøringsordningen.

Den norske allmenngjøringsordningen står i fare for å svekkes etter en nylig uttalelse fra EFTA-domstolen.

Den 23. januar avga EFTA-domstolen en rådgivende uttalelse om den norske allmenngjøringen av Verkstedoverenskomsten i verftsindustrien. Uttalelsen var bestilt fra Borgarting lagmannsrett, som ønsket en vurdering av hvordan de skal tolke EØS-retten. Det var ni norske verft, Norsk Industri og NHO som stevnet staten fordi de mener at allmenngjøringen strider mot EØS-retten. De hevdet at den allmenngjorte minstelønnen ble satt for høyt og at flere tillegg ikke skulle være med. Verftene tapte først i Tingretten, hvor staten, Fellesforbundet og LO ble tilkjent saksomkostninger på 1,2 millioner kroner. Verftene og arbeidsgiverne anket saken til Borgarting, som nå altså har bedt EFTA-domstolen om råd. Den rådgivende uttalelsen gjelder tre områder: arbeidstid, utenbystillegg og betaling for reise, kost og losji.

Streng tolkning

Arbeidsgiverne får delvis medhold når EFTA-domstolen slår fast at utstasjoningsdirektivet, som skal sikre utenlandske arbeidere samme lønns- og arbeidsvilkår som de innenlandske, ikke åpner for å allmenngjøre bestemmelser om betaling til reise, kost og losji med mindre «dette kan rettferdiggjøres på grunnlag av bestemmelser om offentlig orden». Det at domstolen

Nr. 2, mars 2012

Forfatter: Hilde Loftesnes Nylén, faglig-politisk sekretær i Nei til EU

Kategori: Arbeidsliv og faglig politikk

Stikkord: Allmenngjøring
Tariffavtaler
EØS
EU-domstolen

Bakgrunn:

Allmenngjøringsloven trådte i kraft samtidig med EØS-avtalen i 1994, og har som formål å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med det norske arbeidstakere har. Det er tariffnemnda som fatter vedtak om allmenngjøring. Tariffnemnda består av fem medlemmer: to fra hver av partene og én nøytral.

6. oktober 2008 vedtok Tariffnemnda å allmenngjøre Verkstedoverenskomsten for skips- og verftsindustrien, hvor de fastsatte visse minstevilkår i bransjen. Ni skipsverft gikk til sak mot staten fordi de mente Tariffnemndas vedtak var i strid med EU-retten.

Verftene tapte først i Tingretten, og anket deretter til Borgarting lagmannsrett, som sendte saken til EFTA-domstolen for å få domstolens oppfatning om saken. Det er denne rådgivende uttalelsen som nå sår tvil om allmenngjøringsordningens fremtid. Saken skal endelig avgjøres av Borgarting i løpet av våren 2012.

henviser til begrepet «offentlig orden» tyder på at det vil bli vanskelig å komme utenom å måtte fjerne denne bestemmelsen. Domstolen fastslår nemlig at dette begrepet må tolkes strengt, særlig når det brukes som begrunnelse for et unntak fra det grunnleggende prinsippet om fri bevegelighet for tjenester. Omfanget av dette begrepet kan ikke defineres ensidig av den enkelte EØS-stat, sier EFTA-domstolen i sitt råd til Borgarting. Dette er en tydelig henvisning til hva Borgarting bør dømme når det gjelder dekking av reise, kost og losji.

Overlates til Borgarting

På den andre siden har arbeidstakerne fått medhold når det gjelder bestemmelsene om arbeidstid, og dermed kan man antakelig fortsatt allmenngjøre 37,5 timers uke, og ikke 40 timers uke, slik arbeidsgiverne ønsker. Selv om EFTA-domstolen har vært rimelig klar i sine anbefalinger om kost/losji og arbeidstid, er det likevel Borgarting som til slutt skal avgjøre i saken.

Det tredje området som også overlates lagmannsretten er spørsmålet om det såkalte utenbystillegget. Det er det tillegget man får når man ikke kan bo hjemme mens man er på jobb. Det er et svært viktig prinsipp i Verkstedoverenskomsten, og har vært det siden overenskomsten ble til i 1907. Men her sier EFTA-domstolen at utstasjoneringsdirektivet «i prinsippet» er til hinder for å allmenngjøre et slikt tillegg, med mindre det er begrunnet i tvingende allmenne hensyn.

Usikkert utfall

Læren om tvingende allmenne hensyn er begrunnelser for restriksjoner på den frie bevegelsen av arbeid, tjenester, varer og kapital, som er godkjent gjennom EU- og EFTA-domstolens praksis. I forhold til tjenestereglene har EU-domstolen blant annet anerkjent beskyttelse av forbrukere som et tvingende allment hensyn som kan brukes for å legge restriksjoner på den frie bevegelsen av tjenester. På samme måte fremhever EFTA-domstolen at sosial trygghet for arbeidstakere er blant de tvingende allmenne hensyn som rettspraksis allerede har anerkjent. Den rådgivende uttalelsen er ikke klar i sin anbefaling til Borgarting når det gjelder utenbystillegg, og det vil bli opp til lagmannsretten å avgjøre om dette tillegget kan begrunnes i tvingende allmenne hensyn, altså om utenbystillegget objektivt sett fremmer vernet av utsendte arbeidstakere, eller om dette kan oppnås ved hjelp av andre midler. Saken skal opp i Borgarting i løpet av mars 2012, og dom er ventet før påske.

Viser til Laval

Flere steder i dommen er det henvist til den såkalte Laval-dommen. Denne er dermed med på å skape presedens også for norsk arbeidsrett – i motsetning til det blant annet Sejersted-utvalget slår fast i Europautredningen, hvor de hevder at Laval-dommen ikke er relevant for Norge. Dette er viktig for det videre arbeidet i Norge, både med tanke på selve allmenngjøringen, men også for vikarbyrådirektivet. Det viser tydelig at alle avgjørelser i EU-domstolen i prinsippet kan få betydning for norsk arbeidsliv, selv når saken tilsynelatende handler om andre områder.

Jubel hos NHO

Arbeidsgiversiden er svært fornøyde, og sier til [frifagbevegelse.no](http://www.frifagbevegelse.no) at de opplever at de fikk fullt medhold på spørsmålet om kost og losji. – Dette er en viktig seier for oss, sier Stein Lier-Hansen i Norsk Industri og John G. Bernander i NHO i kor. Arbeidstakersiden er derimot mer forsiktige i sine kommentarer, delvis fordi de ikke ønsker at det skal framstå som et nederlag.

Kilder

EFTA-domstolen

Magasinet for fagorganiserte #2-2012

Fellesforbundet

<http://www.frifagbevegelse.no/fellesstoff/article5895348.ece>

<http://www.nho.no/arbeidsrett/tilfreds-med-dommen-article24211-57.html>